

Але зменшення населення в подальшому відбулося, про що свідчить динаміка цін. Це мало дуже глибокі наслідки у всіх царинах життя суспільства і передусім у сільському господарстві. Починаючи з другої половини XIV ст., в Англії припиняється внутрішня колонізація²¹, що цілком зрозуміло, адже земля перестала бути в дефіциті. З кінця цього століття починається запустіння сільської місцевості, зникають сотні сільських поселень²². На відміну від періоду після епідемії 1348–1349 рр., порожні селянські ділянки багато років лишаються найнятими і не обробленими²³. Сільське господарство стає екстенсивнішим, орні землі відводяться під пасовища²⁴, тому спадає виробництво зерна, але збільшується виробництво продуктів тваринництва²⁵.

Надалі криза охоплює виробництво і торгівлю. Різко скорочується виробництво найважливішого для Англії товару – вовняних тканин²⁶. Унаслідок цього скорочується експорт англійських тканин²⁷.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Наведені нами факти дають підстави стверджувати, що демографічна криза в Англії XIV ст. була результатом заповнення резервуара, згідно із запропонованою моделлю. Характер зменшення кількості населення не відповідає тому, що мав би бути в разі, якщо зменшення населення трапилося б унаслідок епідемій. Водночас характер цього процесу саме такий, як це має бути з приведенням у дію механізму опосередкованого регулювання, тобто зменшення шлюбності, а через неї народжуваності. Наслідки зменшення населення також цілком відповідають запропонованій моделі, а саме третьому закону резервуара²⁸, згідно з яким зменшення населення має наслідком економічну кризу і регрес у сільському господарстві. При цьому станом вище широким верствам населення покращується, рівень зарплат зростає, а ціни спадають.

УДК 94(477)“14/15”(063)

**РОЛЬ КНЯЗЯ М. ГЛИНСЬКОГО В МИТНІЙ ПОЛІТИЦІ
ТА ЕКОНОМІЦІ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО
ЗА ПРАВЛІННЯ ОЛЕКСАНДРА КАЗИМИРОВИЧА**

В. В. Жиляєв

**(Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара,
м. Дніпропетровськ)**

Присвячено недослідженому сюжету з історії податків та мита на українських землях: митній і податковій політиці у Великому князівстві Литовському за правління Олександра Казимировича та ролі у цих заходах князя Михайла Глинського.

Ключові слова: *Велике князівство Литовське; мита; фіскальна політика; М. Глинський.*

The article is devoted to unexplored aspect of the history of taxes and duties on Ukrainian lands: customs and tax policies in the Grand Duchy of Lithuania, during the reign of Oleksandr Kazymyrovych and, duke Mykhailo Hlynskyi's role in these events.

Key words: *Grand Duchy of Lithuania; duties; fiscal policy; M. Hlynskyi.*

© В. В. Жиляєв, 2014

²¹ История крестьянства в Европе. – С. 321.

²² Beresford M. W., Hurst J. G. Deserted medieval villages. – L. : Lutterworth press, 1971. – P. 15.

²³ Dodds B., Britnell R. H. Agriculture and rural society... – P. 30.

²⁴ Williams P. The Later Tudors: England, 1547–1603. – Oxford : Clarendon Press, 1995. – P. 190–191.

²⁵ Dodds B., Britnell R. H. Agriculture and rural society... – P. 30.

²⁶ Hare J. N. Growth and recession in the fifteen-century economy: the Wiltshire textile industry and the countryside // The economic history review. – 1999. – Vol. 52. – № 1. – P. 1–26.

²⁷ Bridbury A. R. Medieval English clothmaking // Business and economics. – 1982. – P. 116.

²⁸ Алексаха А. Г. Демографічні процеси в доіндустріальних суспільствах... – С. 141–147.

Постановка проблеми. Попри тривалий час вивчення діяльності князя М. Глинського і увагу багатьох дослідників, слід констатувати, що деякі аспекти життя цієї людини залишилися ще не дослідженими. Йдеться, зокрема, про його заходи з управління скарбницею Великого князівства Литовського та митною політикою держави. Джерела, пов'язані з життям і діяльністю Михайла Глинського та функціонуванням митниць у Великому князівстві Литовському, дозволяють, на наш погляд, сформуванню певне бачення діяльності князя Глинського у сфері мит, податків та повинностей. Повніше вивчення даної наукової проблеми дозволить поглибити наявні знання про життя князя Глинського та загалом про соціально-економічне становище українських земель у кінці XV – початку XVI ст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню особистості князя М. Глинського приділяли значну увагу багато дослідників історії Великого князівства Литовського та Великого князівства Московського межі XV–XVI ст. Ще з XIX ст. сформувався досить чіткий історіографічний образ цієї людини. Значною мірою він зберігся і до нашого часу.

Сталість образу князь Глинського зумовлена кількома причинами: 1) значним науковим авторитетом тих дослідників, які першими вивчали сюжети, пов'язані з його діяльністю (М. Карамзін, С. Соловйов, М. Любавський, М. Грушевський та ін.); 2) обмеженістю джерельної бази та наявністю багатьох білих плям у біографії даної історичної постаті; 3) історіографічним кліше, за яким усі, хто досліджував життя та діяльність князя Глинського, звертали увагу скоріше не на особу в цілому, а на її діяльність під час повстання й частково при дворі великого князя московського.

Історіографічний доробок, пов'язаний із життям та діяльністю М. Глинського, незначний за обсягом. Фактично він обмежується: 1) розглядом повстання М. Глинського в узагальнювальних працях з історії Росії, України, Литви; 2) дослідженнями, які присвячені окремим аспектам повстання: джерелам, у яких висвітлюється повстання, соціальної бази виступу, його міжнародному контексту (О. Зімін¹, М. Бичкова², М. Кром³, М. Шніп⁴); 3) розвідками на основі персоналістичного підходу (М. Бичкова, М. Кром).

З огляду на специфіку поставленої наукової проблеми необхідно враховувати історіографію цілого ряду дотичних питань, а саме: соціальної історії української шляхти, історії податків та мита на українських землях доби середньовіччя, історії економічних взаємин у середні віки тощо.

Оскільки історіографія кожної з цих проблем дуже об'ємна, зупинимося лише на розгляді розвідок, які, на наш погляд, найцінніші для виконання конкретного дослідження.

Аналізуючи розвиток європейської економіки протягом середніх віків, ми не можемо обійти праці Ж. Ле Гоффа “Середньовіччя та гроші: нарис історичної антропології” та Ф. Броделя “Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм”. Обидва автори зосередили увагу здебільшого на Західній Європі, однак їхні висновки також корисні під час розгляду економічних відносин у Східній Європі. Найважливішою для нас є теза про пізні середньовіччя та ранньомодерну добу як епоху радикальних змін у всіх галузях життя. Зміни ці проявлялися як у реформах “згори”, так і в стрімкій еволюції соціальних інститутів, взаємин та сприйняття соціальних практик. Однією з ключових тенденцій, яка спостерігалася у всій Європі з XII ст., було поступове зростання ролі монети. Цінний матеріал для подальшого компаративного аналізу ситуації в Західній та Східній Європі пов'язаний також із відкупом

¹ *Зимин А. А.* Новое о восстании Михаила Глинского в 1508 году [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.vostlit.info/Texts/Dokumenty/Russ/XVI/1520-1540/Russkij_vremennik/text1.htm

² *Бичкова М. Е.* Князь Михаил Глинский на службе в Литве и России // *Человек XVI столетия*. – М. : ИВИ РАН, 2000. – С. 108–117.

³ *Кром М. М.* “Человек на всякий час”: Авантюрная карьера князя Михаила Глинского // *Родина*. – 1996. – № 5. – С. 45–49 ; *его же.* Меж Русью и Литвой. Пограничные земли в системе русско-литовских отношений конца XV – первой трети XVI в. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Квадрига ; Объединенная редакция МВД России, 2010.

⁴ *Шніп М. А.* Унутрыпалітычны канфлікт 1508 г. у Вялікім княстве Літоўскім у кантэксце міжнародных адносін ва Усходняй Еўропе : аўтарэф. дыс. канд. гіст. навук. – Мінск, 2009.

мита⁵, зі змінами у торговельно-фінансових відносинах у пізньому середньовіччі. Такий аналіз хоча й не входить до завдань дослідження, але, безумовно, є перспективним напрямком досліджень.

Крім узагальнювальних праць Ж. Ле Гоффа та Ф. Броделя, слід урахувати наявну історіографію з проблем, пов'язаних із соціально-економічною ситуацією на українських землях у XV–XVI ст., історією шляхти, специфікою функціонування митної служби та інших державних структур Великого князівства Литовського.

Серед узагальнювальних праць, в яких відображено події соціально-економічного життя на українських землях, ми не можемо обійти “Історію України-Руси” М. Грушевського, “Історію Литви” Едвардаса Гудавічуса, “Нарис історії України” Н. Яковенко, “Україна під татарами і Литвою” О. Русиної. Ці та низка інших праць стали підґрунтям, яке дозволило осягнути загальні тенденції соціального, економічного та політичного розвитку українських земель⁶.

Дві інших, важливих у зв'язку з даним дослідженням, – це історія еліт, історія податків та мита. Вивчення історії української шляхти активізувалося з часу появи праці Н. Яковенко “Українська шляхта”. В цьому дослідженні розглянуто цілий ряд сюжетів, пов'язаних із державною службою представників шляхетського стану, їхнім майновим і фінансовим становищем тощо. Розвинули цю проблематику й інші дослідники: В. Михайловський⁷, Н. Старченко⁸.

Щодо вивчення історії податків, мита та митної справи, то цей напрямок досліджень розвивався у тісному зв'язку з економічною історією та кліометрикою. Вивчення митної справи у Великому князівстві Литовському активно проводиться в наші дні. Особливо цінні розвідки дніпропетровської дослідниці Л. Жеребцової⁹, яка у своїх статтях, використавши солідну джерельну базу, проаналізувала низку важливих аспектів функціонування митної служби у Великому князівстві Литовському протягом XV–XVI ст., особливості її функціонування та документообігу, реформи митної справи тощо.

Джерельна база дослідження складається з опублікованих нарративних і документальних джерел. З огляду на специфіку порушеної проблеми провідне місце відведено саме документальним джерелам. Документи, що містять основну інформацію про економічну діяльність і митну політику за правління Олександра Казимировича та на початку правління Сигізмунда Казимировича, вміщені у 1-му та 2-му томах зібрання “Акты, относящиеся к истории Западной России”¹⁰.

Мета статті – охарактеризувати заходи у галузі збирання мит у Великому князівстві Литовському протягом 1500–1506 рр. та економічну політику, яка здійснювалася за часів перебування М. Глинського на посаді маршалка дворного.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **дослідницькі завдання**:
1) проаналізувати історіографію та джерельну базу порушеної наукової проблеми;

---

⁵ Див. : *Ле Гофф Ж.* Средневековье и деньги. Очерк исторической антропологии. – СПб. : Евразия, 2010.

⁶ Грунтовний аналіз історіографії політичної історії Великого князівства Литовського див. : *Василенко В. А.* Політична історія Великого князівства Литовського (до 1569 р.) в східнослов'янських історіографіях XIX – першої третини XX ст. – Дніпропетровськ : Вид-во Національного гірничого університету, 2006.

⁷ Див. : *Михайловський В.* Еластична спільнота. Подільська шляхта в другій половині XIV – 70-х роках XVI ст. – К. : Темпора, 2012.

⁸ *Старченко Н.* Честь, кров і риторика. Конфлікт у шляхетському середовищі Волині (друга половина XVI – XVII століття). – К. : Laugus, 2014.

⁹ *Жеребцова Л.* Деякі аспекти практичної роботи митної служби на землях Великого князівства Литовського // *Україна Lithuanica: студії з історії Великого князівства Литовського.* – К. : Інститут історії України. – 2013. – Т. II. – С. 209–227.

¹⁰ Див. : *Акты, относящиеся к истории Западной России, собранные и изданные Археологической комиссией.* – СПб. : Типография II собственного Е. И. В. Канцелярии, 1846. – Т. I. 1340–1506, 1848. – Т. II. 1506–1544.

2) з'ясувати наявність тих чи інших кліше чи стереотипів у висвітленні життя та діяльності М. Глинського; 3) з'ясувати юридичні підстави виконання Глинським заходів із керівництва державною скарбницею та митною службою Великого князівства Литовського; 4) визначити проміжок часу, протягом якого князь Глинський керував фінансовою, податковою та митною політикою держави; 5) охарактеризувати комплекс заходів фіскальної політики; 6) зробити висновок про ефективність заходів фіскальної політики за правління великого князя Олександра Казимировича.

Виклад основного матеріалу. Джерельна база, пов'язана з життям князя М. Глинського, – досить обмежена, але й вона використана дослідниками не повною мірою. Це, а також особливості розвитку історичної науки на різних етапах обумовили формування образу Глинського як особи, основним змістом діяльності якої були різні інтриги та авантюри. Зокрема, така оцінка міститься в одній зі статей М. Крома: “Михаил Глинский, родившись в безвестности, умер знаменитым на всю Европу. Одинаково хорошо владея пером и мечом, он служил пяти монархам в Германии, Литве и России. На самом же деле этот честолюбец всю жизнь служил только себе, любимому. Не заметно, чтобы он чувствовал какую-то привязанность к родине; этому космополиту XVI века, похоже, было хорошо везде, где ценили его таланты, где он мог пользоваться властью и влиянием. Дважды он терпел сокрушительные поражения, но с удивительной стойкостью и энергией снова поднимался и карабкался на вершину. Авантюрист международного масштаба, мастер закулисной интриги, двойной игры, неразборчивый в средствах, он в одиночку боролся с многочисленными соперниками, обстоятельствами и судьбой”¹¹. Немає підстав спростовувати наведені автором факти, однак, крім авантур, було в житті Глинського і сумлінне та успішне виконання обов'язків на посадах при дворі.

Характер і кількість наявних джерел обумовили те, що в біографії князя Глинського є кілька періодів, про які відомо мало. Йдеться про час його перебування в Західній Європі та період між поверненням у Велике князівство Литовське і початком повстання. Повніше використовуючи наявну джерельну базу, можемо поглибити наші знання принаймні про другий період.

Діяльність Глинського при дворі великого князя Олександра Казимировича розглядалася здебільшого у контексті нагромадження ним та його родичами маєтностей¹², політичних інтриг і конфліктів за його участю. Певна роль надається, звичайно, і військовим діям під його керівництвом (наприклад, у битві під Клецьком 1506 р.), однак інші аспекти, пов'язані з його перебуванням при дворі, майже не розглядалися. До певної міри парадоксально, що за досить повних відомостей щодо просування Глинського та його родичів кар'єрними сходами, повного розуміння кола обов'язків і можливостей, які мала особа, котра обіймала ту чи іншу посаду при дворі (зокрема, посаду маршалка дворного), не було детальніше проаналізовано конкретні заходи, здійснені у відповідних сферах за час перебування М. Глинського на тих чи інших посадах.

Єдина згадка про державну діяльність Глинського у сфері фінансів міститься у передмові до його опублікованого листа авторів О. В. Назаренко та Г. Л. Хорошкевич: “Русские акты сохранили сведения о его земельных владениях, денежная реформа, известная под названием реформы Елены Глинской, носит, возможно, отпечаток его представлений о роли монеты и монетной регалии государственной власти”¹³.

Уважніший аналіз уже наявних і давніх документальних публікацій дозволив розширити коло джерел для вивчення політичної та економічної діяльності князя М. Глинського.

Розкриємо детальніше логіку, якою ми керувалися, пов'язуючи заходи, здійснені за певний період в економіці Великого князівства Литовського, саме з Глинським. Першим кроком був детальний аналіз формуляра та змісту документа, опублікованого в другому

¹¹ Кром М. М. Человек на всякий час. – С. 49.

¹² Там же. – С. 45–49.

¹³ Назаренко А. В., Хорошкевич А. Л. Неизвестное послание Михаила Глинского // Восточная Европа в древности и средневековье. – М. : Изд-во РАН, 1993. – С. 116.

томі зібрання “Акты, относящиеся к истории Западной России”¹⁴. За формуляром дане джерело цілком справедливо можна зарахувати до документів, що називалися “лічби”, тобто акт, у якому подавався звіт про результати діяльності, доходи та видатки. Тому очевидно, що так зазначений документ містить і відомості про термін, протягом якого державна скарбниця перебувала у віданні тієї чи іншої особи.

Саме спираючись на часові межі, окреслені в документі, ми й визначили коло документів, які можна залучити до аналізу митної та фінансової політики, що здійснювалася за ініціативою князя Глинського. Доречно було б поставити питання, чи дійсно саме Глинський був ініціатором тих чи інших заходів. Можна припустити існування помічників з кола бюрократії чи особистих слуг Глинського, що опікувалися певними питаннями, в той час як сам князь лише номінально обіймав цю посаду. Така гіпотеза не має підтверджень і не може бути цілком спростована. Відтак, розглядати її недоцільно. Значно важливіше дати відповідь на питання, чи не походила ініціатива конкретних заходів безпосередньо від великого князя Олександра Казимировича. Відповідь досить очевидна і однозначна. Всі заходи, інформація про які відображена в джерелах, здійснювалися з відома Глинського або його слуг. Посада маршалка дворного зовсім не була чимось на зразок почесного звання. До того ж про значний і часто вирішальний вплив князя Глинського на рішення, що приймалися при дворі великого князя Олександра Казимировича, свідчать висновки всіх провідних дослідників цього періоду. Та й самі формулювання у документі не викликають сумнівів.

Наступним кроком було уточнення часового проміжку, протягом якого здійснювалися заходи з управління державною скарбницею, та співвіднесення цього відрізка з іншими етапами життя й кар’єри князя Глинського, встановлення принаймні гіпотетичних причин, через які завершилося перебування на посаді. У ключовому для даного дослідження джерелі зазначено дату, коли Глинському була ввірена державна скарбниця, однак доречно звернути увагу також і на час повернення князя на батьківщину, яке відбулося значно раніше.

Не можна назвати точну дату повернення Михайла Глинського зі Священної Римської імперії до Великого князівства Литовського. Всі дослідники згодні з тим, що відбулося це наприкінці 1490-х рр.¹⁵ З цього часу постійно зростають його статки та вплив на політику держави. Процес нагромадження посад і земельних володінь у родині Глинських досить повно відображено у джерелах, опублікованих у збірках “Акты Западной России”, “Архив Юго-Западной России” та ін.

Важлива для даного дослідження дата 1500 р., коли М. Глинський отримав посаду маршалка дворного. Спираючись на наявні документальні джерела, можна впевнено стверджувати, що з цього моменту й до 1506 р. князь Михайло Глинський фактично керував державною скарбницею та митницями у всьому Великому князівстві Литовському.

Щодо причин, через які Глинський залишив посаду маршалка дворного і був відсторонений від управління скарбницею, то вони прямо не вказані. Однак датування документа (8 грудня 1506 р.) дозволяє припустити, що основною причиною була прихильність нового монарха до інших осіб при дворі. Ймовірно, саме це рішення Сигізмунда Казимировича стало початком зменшення впливу Глинського при дворі великого князя.

Характеризуючи заходи економічної політики Глинського за окреслений період 1500–1506 рр. загалом і заходи у зв’язку зі збором мит, ми можемо спиратися на цілу низку документів, датованих цим відрізком часу, серед них: лічби, листи на оренду права на корчмарство, привілеї на звільнення від мит та повинностей¹⁶ і вже згадана грамота Сигізмунда князю Михайлу Глинському про прийняття від нього скарбниці¹⁷. Цей документ, судячи з наявного історіографічного доробку, залишився поза увагою дослідників життя

¹⁴ Акты, относящиеся к истории Западной России. – Т. II. – С. 3.

¹⁵ Бычкова М. Е. Князь Михаил Глинский на службе в Литве и России. – С. 108–117 ; Кром М. М. Человек на всякий час. – С. 45–49.

¹⁶ Lietuvos Metrika. – Vilnius : The Lithuanian Institute of History, 2007. – Кнуга Nr. 6 (1494–1506). – Р. 336–339, 348–349.

¹⁷ Акты, относящиеся к истории Западной России. – Т. II. – С. 3.

М. Глинського. Цінний він з цілої низки причин: 1) у ньому точно описано обов'язки Глинського як особи, що керувала скарбницею держави; 2) названо точні цифри прибутків і видатків скарбниці; 3) монархом дано оцінку діяльності князя Глинського з управління фінансами країни; 4) названо часовий проміжок, у який М. Глинський керував фінансами та митними справами Великого князівства Литовського.

Важливо зазначити, що свідками у документі були всі члени панів-ради при особі великого князя і також те, що документ складено тоді, коли вплив Глинського при дворі почав занепадати, тому оцінка дій Глинського на посаді та наведені цифри прибутків скарбниці варті повної довіри. Ми бачимо високу оцінку діяльності князя у вкрай важливій галузі політики держави і конкретні дані, які характеризують результат¹⁸.

У грамоті сказано, що князь Глинський “мытницу и воски в своей справе мел”. Тому можна говорити про те, що всі заходи, пов'язані зі збиранням мит у період з 1500 до 1506 рр., здійснювалися якщо не за ініціативою, то принаймні з відома Михайла Глинського.

Період II пол. XV – поч. XVI ст. був часом перманентного конфлікту між Великим князівством Литовським і Великим князівством Московським¹⁹, який періодично переходив у повномасштабні бойові дії чи знову у дрібні прикордонні зіткнення. Гострими були також взаємини з Кримським ханством та Великою ордою, існувала необхідність виплати так званих “упоминок”, регулярно також проводився продаж мит і права на корчмарство. Всі ці заходи вживалися з метою наповнення скарбниці та забезпечення обороноздатності країни й фінансування війська.

Масштаб таких заходів наочно підтверджується джерельною базою. У шостій книзі записів Литовської метрики значна кількість записів про оренду шинків, складів, відкуп мит на термін від 2 до 7 років²⁰. Географія цих відкупів та оренд охоплює практично всю територію Великого князівства Литовського, але більша частина пов'язана з землями сучасних Білорусі та України.

У зв'язку з нападами військ Кримського ханства, Великої орди, Великого князівства Московського нерідко надавалося тимчасове (іноді більше десяти років) звільнення від мит і повинностей. Такі факти теж відбилися в документах Литовської метрики, опублікованих у різних зібраннях. Таким чином, ми можемо впевнено стверджувати, що проводилася до певної міри гнучка фіскальна політика, яка враховувала економічну ситуацію у кожному регіоні й не мала на меті за будь-яку ціну зібрати якомога більше мита чи податків.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Проаналізувавши діяльність князя Михайла Глинського в економічній галузі за правління Сигізмунда Казимировича та на початку правління Олександра Казимировича, ми виявили такі факти: 1) князь Михайло Глинський мав значний вплив на всі галузі економічного життя Великого князівства Литовського протягом усього свого перебування при дворі великого князя Олександра; 2) найбільший вплив на фінанси держави та митну політику він мав у 1500–1506 рр. на посаді маршалка дворного; 3) у цей час за його ініціативою чи принаймні з його відома здійснювалася активна політика у фіскальній сфері; 4) в окреслений період активно вівся продаж мит відкупникам, також держава активно продавала право на шинкарство й орендувала склади; 5) фіскальна політика була досить гнучкою й тісно пов'язувалась із зовнішньою політикою, виступала як один із засобів реагування на зовнішньополітичні виклики; 6) у джерелах зафіксовано непоодинокі випадки звільнення від податків, мит і повинностей, що означало врахування реального становища територій, яким надавалися такі пільги; 7) загальна схвальна характеристика діяльності Глинського щодо керівництва державною скарбницею певною мірою ставить під сумнів усталений в історіографії образ Глинського-авантюриста.

¹⁸ Там же.

¹⁹ Кром М. М. *Меж Русью и Литвой*. – С. 117.

²⁰ *Lietuvos Metrika*. – Knyga Nr. 6. – P. 336–339, 348–349.